

70 lat górskiego IBL

Od 1945 r. po górskich lasach wędrują naukowcy Instytutu Badawczego Leśnictwa. Jubileusz jednostki stał się okazją do przypomnienia burzliwej historii strażników górskich lasów.

Historia krakowskiej placówki IBL zaczyna się po wojnie. Przed 1939 r. funkcjonowały dwie placówki IBL (wówczas Zakładu Doświadczalnego Lasów Państwowych): główna w Warszawie i jej filia w Białowieży. Niestety w wojennej zawierusze warszawska siedziba została zdewastowana. Kiedy więc po zakończeniu okupacji zaczęto odtwarzać strukturę Instytutu, działało się to w innych miastach, które nie ucierpiały tak bardzo w działaniach wojennych.

Podobnie jak reaktywacja samych Lasów Państwowych także w przypadku Instytutu wzniesienie nastąpiło w Lubinie. Stało się to w 1944 r., nim jeszcze na zachodzie ustały działania wojenne. Ale już kilka miesięcy później ośrodkiem reaktywowania placówki stał się Kraków. Wokół powstałego tam Centralnego Ośrodka IBL skupili się także profesorem leśnicy z zajętego przez ZSRR Lwowa. W 1945 r. krakowska jednostka gromadziła 30 pracowników, co czyniło zeń stosunkowo dużą placówkę. Oddziałem kierował Kazimierz Suchecki. Jakkolwiek IBL czekało jeszcze mnóstwo zmian organizacyjnych, tę właśnie datę przyjmuje się jako początek funkcjonowania dzisiejszego Zakładu Lasów Górskich.

Siedmioro wspaniałych

Dziś ZLG liczy siedmioro pracowników, są to: Wojciech Grodzki, Sławomir Ambroży, Marcin Jachym, Mieczysław Kosibowicz, Mariusz Kapsa i dwie panie – Małgorzata Zawadzka i Elżbieta Chomicz-Zegar.

W Krakowie przywracano ważne zakłady: Zakład Botaniki, Ekologii Roślin i Klimatologii (kierowany przez późniejszego dyrektora IBL Dezyderego Szymkiewicza), Zakład Gleboznawstwa, nieobecny w dzisiejszej strukturze

Zakład Historyczny, Zakład Naukowo-Wydawniczy, Zakład Ochrony Lasu (kierował nim Marian Nunberg), zakłady Urządzenia Lasu i Użytkowania Lasu. Jednak sama dyrekcja Instytutu wkrótce przeniosła się do Łodzi. Co prawda w tamtym czasie nie istniał jeszcze żaden zakład specjalizujący się w lasach górskich, wiele uwagi poświęcał im jednak m.in. Zakład Ochrony Lasu.

– *Wasz jubileusz 70-lecia to piękne zakończenie obchodów 85-lecia IBL. Zaczęliśmy w Białowieży, a kończymy tu, w krakowskiej jednostce* – mówił podczas uroczystego seminarium dyrektor IBL Janusz Czerepko.

Specjalizacja górską

Mało kto wie, że to krakowski IBL jest prekursorem tamtejszego Wydziału Leśnego. Już w październiku 1945 r. właśnie w Instytucie uruchomiono Wyższe Kursy Leśne, które stopniowo przekształciły się w Wydział Leśny Uniwersytetu Jagiellońskiego (istniał do lat 50. XX wieku). Instytut i wydział miały swoją siedzibę w Przegorzałach na zachód od Krakowa.

W strukturze Instytutu ważne zmiany zaczęły się w 1947 roku. Do Warszawy, w której zagospodarowano pierwotną siedzibę na ul. Reja, przeniesiono wówczas Zakład Ochrony Lasu. W Krakowie pozostała właśnie ta część „ochrony”, która zajmowała się lasami górskimi. Na przestrzeni kolejnych miesięcy i lat trwała migracja poszczególnych jednostek do stolicy. Pozostające w Krakowie placówki przejmowały specjalizację górską. Gdy do Warszawy przeprowadził się Zakład Botaniki, Ekologii Roślin i Klimatologii (po przeprowadzce przemianowany na Zakład Bioekologii Leśnej) w Krakowie powstała jego filia do badań na terenach górskich i podgórskich (kierował nią prof. Edward Chodzicki). Niedługo później w Krakowie powstała Stacja Ochrony Lasów Górskich. Jej kierownictwo powierzono Stanisławowi Kapuścińskiemu.

Istnienie krakowskiego oddziału IBL ukonstytuowało się w sierpniu 1948 roku. Wówczas minister leśnictwa zatwierdził tymczasowy statut IBL, w którym zapisano, że składać się on ma z siedmiu działów oraz dwóch filii – w Białowieży i Krakowie. (Rok później z Nowego Sącza do Krakowa przeniesiono Zakład Mechanizacji Pracy w Leśnictwie).

Częste zmiany struktury i siedziby

Burzliwe losy południowego IBL trwały. W lipcu 1950 r. podzielono Zakład Ochrony Lasu. Powstał wówczas Zakład Ochrony Lasów Górskich w Krakowie (kierownik Stanisław Kapuściński). W listopadzie 1951 r. krakowską filię Instytutu przekształcono wreszcie w Zakład Zagospodarowania Lasów Górskich.

Pracownicy nie mieli chwili wytchnienia nie tylko za przyczyną prowadzonych badań, ale też kolejnych zmian struktury. W styczniu 1952 r. pięć zakładów IBL, w tym dwa krakowskie, przeniesiono do Poznania do Instytutu Technologii Drewna. Po względnej chwili spokoju w 1954 r. (listopad) Zakład Ochrony Lasów Górskich przekształcono w Pracownię Ochrony Lasu w Zakładzie Zagospodarowania Lasów Górskich (kierował nią S. Kapuściński).

Krakowską placówkę znów istotnie odchudzono po wybudowaniu nowej siedziby Instytutu w Warszawie w 1965 r. (do niedawna siedziba DGLP). Wtedy na Mazowsze przeniesiono Zakład Pozyskiwania Drewna.

W czerwcu 1965 r. powstaje Zakład Gospodarki Leśnej Regionów Górskich (z Pracownią Ochrony Lasów Górskich, którą po S. Kapuścińskim objął Zenon Capecki). Do 1972 r. kierował nim Stanisław Fiołek. Warto wspomnieć, że to za jego przyczyną w czerwcu 1968 r. zaczęto gromadzić zbiory dla muzeum leśnictwa. Fiołek działał jako pełnomocnik ministra, a muzeum zlokalizowano w budynku

IBL w zamku w Pogorzałach, który w 1952 r. Instytut objął w całości. W 1975 r. musiał jednak opuścić Pogorzały. Przeniesiono się do dwóch baraków na terenie ówczesnego Szpitala im. dr. Anki (dziś Szpital Specjalistyczny Jana Pawła II) przy ul. Prądnickiej.

W lipcu 1983 r. powołano Sudecką Stację Doświadczalną w Szklarskiej Porębie (podporządkowaną ZGLRG w Krakowie). Stacja została wydzielona jako samodzielna jednostka w marcu 1986 r. i przetrwała aż do 1999 roku.

Kolejnym kierownikiem Zakładu został w lipcu 1988 r. Alfred Król (zaszczycił swoją obecnością jubileuszowe seminarium). Jego poprzednik objął posadę kierownika Pracowni Ochrony Lasów Górskich (do emerytury w 1997 r.; jego następcą został Wojciech Grodzki).

Jakby w historii krakowskiej jednostki mało było przeprowadzek, w 1989 r. w trybie pilnym wypowiedziano umowę na zajmowanie przyszpitalnych baraków. Wówczas naukowcy przenieśli się do budynku przy ul. Fredry. Został on zakupiony przez Okręgowy Zarząd LP w Krakowie i przekazany Instytutowi na własność. Krakowscy badacze mają tam siedzibę do dziś.

W lipcu 1991 r. kierować Zakładem zaczął Stanisław Niemtur, a po jego przejściu na emeryturę (wrzesień 2015 r.) stanowisko objął Wojciech Grodzki. Dzisiejsza nazwa – Zakład Lasów Górskich – funkcjonuje od lipca 2014 r., jej zmiana towarzyszyła likwidacji podziału na pracownie.

Nauka dla praktyki

Po wysłuchaniu zawilej historii krakowskiego zakładu seminarzyści zebrani 1 grudnia w Regionalnym Leśnym Ośrodku Edukacji Ekologicznej „Leśnik” w Ustroniu-Jaszowcu zapoznali się także z głównymi kierunkami badawczymi ZLG i realizowanymi tematami. Z uśmiechem wspominano dawnych pracowników krakowskiego IBL. Było to możliwe dzięki wystąpieniu doc. Kazimierza Gądka (pracownik górskiego IBL w latach 1953–63), który pokaz karykatur okraślił garścią wspomnień z początków istnienia jednostki.

Na uroczystości nie zabrakło tych, z którymi badacze krakowskiego IBL współpracują i dla których pracują – kolegów z uczelni leśnych (Kraków, Poznań), Lasów Państwowych i parków narodowych. Była okazja do

Wojciech Grodzki (z lewej) odbierał życzenia i gratulacje m.in. od Kazimierza Szabli, dyrektora RDLP w Katowicach

zyczeń i gratulacji. Okolicznościowe przesłanie przygotował w liście dyrektor generalny LP Konrad Tomaszewski. Podkreślano, jak istotną rolę odgrywa ścisła współpraca nauki z praktyką leśną. Jak wiele szkód udało się ograniczyć, a nawet uniknąć dzięki wymianie doświadczeń.

Kierownik ZLG Wojciech Grodzki odbierał płynące szerokim strumieniem adresy. Także te nieco nietypowe. – *Życzę wam przede wszystkim zdrowia. Bo w tych trudnych górskich warunkach, w jakich pracujecie, zdrowie to podstawa. To, z jakimi warunkami się zmagacie, imponuje mi* – mówił dyrektor Czerepko. 🌀

Urszula Zubert